

Tijdschrift voor Tandheelkunde

FEBRUARI 1934

XLI JAARGANG AFLEVERING 2

DEDACTIONEEL GEDEELTE

B. R. BAKKER

1909 — 29 Januari — 1934.

Op 29 Januari j.l. heeft *Bakker* het feit herdacht, dat hij een kwart eeuw tevoren zijn tandartsdiploma behaalde en er is reden te over, bij dat feit op deze plaats een oogenblik stil te staan.

Immers, wie de geschiedenis van de Nederlandsche tandheelkunde in die vijf en twintig jaren ook maar vluchtig doorloopt, vindt daar zijn naam vermeld op vrijwel elk gebied dat de tandheelkunde raakt; als wetenschappelijk werker, als docent, als vereenigingsman, als leider van dit Tijdschrift.

Reeds in zijn studententijd was het niet twijfelachtig, dat *Bakker* zou gaan behooren tot degenen wier formaat aanzienlijk verschilt van de meerderheid. Toen hij besloot de tandheelkunde als zijn toekomstig beroep te kiezen, waren er reeds eenige jaren verstreken sinds hij de H.B.S. verlaten had. Via de Technische Hoogeschool en een poging om in den handel zijn heil te zoeken, belandde hij in Utrecht, vastbesloten dat deze derde keuze ook de laatste zou zijn.

Hij houdt zich niet op met de genoegens van het studentenleven, maar werkt! Niet alleen dat hij op deze wijze in zeer snel tempo zijn examens aflegt, hij vindt daarbij ook tijd en belangstelling voor andere dingen.

Een vertaling van C. N. Johnson's „Principles and Practice

of filling Teeth", een verhandeling over „Electriciteit in de Tandheelkunde" en een beschouwing over de opvattingen van „Frank en Gysi" dateeren uit den studententijd.

Ook de maatschappelijke en sociale vraagstukken trekken hem aan, lid van „John Tomes", wordt hij al spoedig bestuurslid, later voorzitter.

Na zijn examen vestigt hij zich te Zutphen, de praktijk neemt snel in omvang toe, maar laat den jongen tandarts voldoende tijd voor verdere studie, met name over het articulatieprobleem. In het Ned. Tandheelkundig Genootschap verbaast hij zijn oudere collega's door zijn kennis, zijn heldere voordracht en zijn talent als debater en als bij de reorganisatie van het onderwijs een docent gezocht moet worden voor de propaedeutische techniek, valt de keuze op hem!

Sterker dan de praktijk, trekt hem het onderwijs en de mogelijkheid tot verdere en dieper gaande studie; zijn Delftsche jaren vormen een uitmuntende basis voor zijn verder levenswerk en in October 1912 aanvaardt hij het Lectoraat met de onderwijsopdracht: „De theoretische Protheseleer, de propaedeutische prothesetechniek en de materia technica met inbegrip van de metallurgie".

Excusez du peu! Zoowel het eene als het andere moest van meet af aan worden opgebouwd en wie dezen arbeid heeft gevolgd, zal niet hebben kunnen ontkomen aan bewondering voor de wijze waarop dit is geschied en de onverflauwde energie waarmee het is volgehouden, in éénzaamheid, met gebrek aan samenwerking, aan belangstelling, ja zelfs niet zonder tegenstand!

Men kan achteraf van meening verschillen over het feit of de onderwijsopdracht een gelukkige is geweest — het zou belangwekkend zijn, den jubilaris daar zèlf eens over te hooren — persoonlijk ben ik geneigd te gelooven dat een nòg ruimer opdracht, die ook het klinische onderwijs zou hebben omvat, zoowel voor hem als voor zijne leerlingen dat onderwijs ten goede zou zijn gekomen — maar ook degenen die van nabij op de hoogte zijn, met hetgeen aan buiten-

landsche onderwijsinrichtingen wordt gepresteerd, zullen toegeven dat hij — gegeven de opdracht — er aanzienlijk meer van gemaakt heeft, dan men in 1912 — zelfs met zijn gaven, verwachten kon!

Talrijk zijn de bijdragen die van zijn hand verschijnen, de voordrachten die hij houdt in het Genootschap, later ook in de Vereeniging van Nederlandsche Tandartsen.

Nimmer wordt tevergeefs een beroep op hem gedaan en altoos luistert men gaarne naar den vlotten spreker, den geestigen redenaar, den slagvaardigen debater!

De onderwerpen die hij behandelt zijn meestal niet eenvoudig, een minder begaafd docent zou er vermoedelijk zijn gehoor niet „bij” gehouden hebben; hem lukt dit, de belangstelling groeit, meermalen gaat hij op verzoek „den boer op” en geeft voordrachten en cursussen in de provincie; hij waardeert die belangstelling, nimmer wordt een oudere of jongere collega, die iets te vragen heeft, onverrichter zake teruggezonden.

Als docent is hij ook mensch, den omgang met zijn studenten levert daar het bewijs van. Niet gemakkelijk, vaak scherp, soms onnoodig scherp, is hij voor diè studenten, die hem begripen een vaderlijken vriend, die gaarne raad geeft, den besten raad die hij te geven heeft. Menig afgedwaald schaap is door hem met eenforsch, maar welmeenend woord weer in de kudde teruggebracht, menig oud-leerling zal hem heden, ook dâarvoor dankbaar zijn! Niets menschelijks is hem vreemd en ook de meest vreemdsoortige situaties waarin een jeugdige studiosus zich soms bevinden kan, gaat hij niet uit den weg; integendeel, vermoedt hij onraad, dan neemt hij nu en dan zèlf het initiatief en wanneer de muren van zijn werkkamer konden spreken, dan zou vermoedelijk een merkwaardige geluidsfilm te voorschijn komen, merkwaardig om wat er in een studentenwereldje kan omgaan, merkwaardig ook om de mán die daar op zijne wijze bij ingrijpt!

Zijn belangstelling, werklust en werkkraft staan bij deze dingen niet stil. Ook de sociale vraagstukken van zijn beroep

trekken hem onweerstaanbaar aan en als meer en meer blijkt hoe noodzakelijk een betere aaneensluiting der Nederlandsche tandartsen is, dan behoort hij tot het groepje, dat de stichting van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde voorbereidt, die in 1914 tot stand komt!

Meerdere malen maakt hij deel uit van het Hoofdbestuur, van verschillende commissies, van 1926—1930 is hij Voorzitter.

Om dezelfde redenen maakt men hem al heel snel lid van het gezelschap, dat het Tijdschrift voor Tandheelkunde uitgeeft; hij is een der voornaamste voorstanders van reorganisatie, die krachtiger leiding verlangt, in 1917 benoemt men hem tot hoofdredacteur, hetgeen hij blijft tot 1921, terwijl intusschen — mede met zijn medewerking — het Tijdschrift als eigendom overgaat in de handen der drie landelijke verenigingen.

De jaren van zijn hoofdredacteurschap bewijzen, dat hij niet alleen een goed spreker, maar ook een talentvol journalist is; zijn „Kronieken” behooren tot het beste wat er op dit gebied in het Tijdschrift is verschenen; het valt daarom te betreuren, dat na zijn heengaan, zijn geestige pen ons in dit opzicht in den steek heeft gelaten!

Dit alles was hem nog niet voldoende, ook de politiek trok hem aan en ook daar heeft hij zich niet onbetuigd gelaten.

Fries van geboorte en in Friesland opgegroeid, bracht hij reeds naar Delft een diep-gewortelde socialistische overtuiging mede. In 1901 is hij al lid van de S.D.A.P., stort hij zich met hart en ziel in den politieken strijd.

Die overtuiging blijft, zij brengt hem in den Utrechtschen Gemeenteraad, waarin hij van 1919—1923 zitting heeft, hij wordt voorzitter van de Raadsfractie, tegelijk voorzitter van de Federatie.

Dit wordt zelfs voor hem te veel, hij krijgt lichamelijk een ernstige waarschuwing en trekt zich om gezondheidsredenen uit de actieve politiek terug, gaat eenige jaren in Zeist wonen.

In denzelfden tijd worden de onderwijsbeslommeringen

steeds grooter, het aantal studenten vermeerderd onrustbarend, gebrek aan ruimte, aan assistentie, geven eindeloze moeilijkheden, hij keert weer naar Utrecht terug om niet te veel tijd met op en neergaan te verliezen en eindelijk — via verscheidene verhuizingen — verschaft het nieuwe gebouw aan den Jutphaasscheweg hem het zoo lang begeerde, behoorlijke laboratorium, waarin de arbeid wordt voortgezet; waar een doctorandus in de Wis- en Natuurkunde gelegenheid zoekt en vindt tot het bewerken van een proefschrift.

Zijn voordrachten en publicaties houden aan, zijn reputatie — ook in het buitenland — wordt groot, hij houdt lezingen in Brussel, Zürich, Weenen, Praag, Berlijn en Oslo. Geeft cursussen aan de Volksuniversiteit.

Wanneer dan nog wordt vermeld, dat in de oorlogsjaren de N. O. T. hem aanwijst als adviseur om voor een billijke verdeeling van goud en rubber te zorgen, dat hij lid was van de Commissie-Limburg, die de foutieve wetsuitvoering inzake de tandtechnici moet herzien en voorzitter van de examencommissie, die in dit treurspel nogmaals een poging tot verbetering trachtte aan te brengen, dan heeft men in vogelvlucht althans een beeld van zijn werkzaamheid in die vijf en twintig jaren.

Onderstaande lijst van publicaties moge dit beeld nog versterken, waarbij dient opgemerkt, dat bij sommige dezer studies, zijn echtgenoot hem krachtdadig heeft bijgestaan.

Metallografie	1915
De Smeltpunten van goud, zilver en koperlegeeringen	1915
Hardwordingstijd van gips	1916
Vormverandering van gips en van inbedmaterialen .	1916
Onderwijs, hooger onderwijs en tandheelkundig onderwijs	1917
Conservatieve tandheelkunde en empyeem van het Antrum Highmori	1917
Een hoofdstuk uit de theorie der protheseleer . . .	1917
Organisatie	1917
Een gietfout en haar oorzaak	1918

Een nieuwe articulator en een nieuwe legering . . .	1918	
Het gieten van metalen modellen uit een oogpunt van * materiaal-techniek	1918	
Een spel van ridders	} Kronieken 1918	
Het sluiten der debatten		
Grafty Arts		
Renaissance		
Hoofdbestuurswerk		
Petro-perspectief		
1 Thimotheus 5 : 18		
De verkeerde weg		
Handel, professie en Genootschap	} 1919	
Epos der Odontoh's		
Een verwaarloosd volksbelang		1919
De internationale federatie		1920
Maatschappij en ethiek		1923
Over de oriëntering van het gebit		1924
Voordrachten over de theorie der protheseleer		} 1924
Brieven „aan mijn jongste collega”		
Tandheelkundige techniek en materiaalkennis		1931
Eenige oriënterende opmerkingen over partieele prothese		1932
Onderzoek naar de eigenschappen en de constitutie van stents	1933	

Dit alles möge dan een overzicht zijn over de prestaties van dezen jubilaris, volledig is het beeld nog niet.

Want ook de mensch en de collega mag niet onbesproken blijven, wanneer de schrijver zijn plicht wil doen, omdat — juist bij dezen man — meer dan bij anderen, de persoonlijke eigenschappen een zoo groote rol gespeeld hebben in de vervlogen jaren.

Gemakkelijk is die taak niet, want ofschoon schrijver dezes, als zijn tijdgenoot en langjarige mede- en tegenstander, vermoedelijk beter dan iemand anders zijn faits et gestes heeft

kunnen volgen, ontbreekt hem het talent — en misschien ook het inzicht — voor een juiste analyse.

Deze mensch is niet goedig en niet boosaardig, niet scherp en niet zachtmoedig, niet lichtgeraakt en niet ongevoelig, niet hartelijk en niet onhartelijk, niet berekenend en niet onberekenend, maar hij heeft iets van al deze en soortgelijke eigenschappen en het is juist dit allermerkwaardigste conglomeraat van karaktertrekken, die hem tot deze hoogte hebben gebracht en die hem ook vele moeiten en teleurstellingen hebben bezorgd.

Zijn politieke overtuiging moest hem op zichzelf al last genoeg veroorzaken in een kring, waar de meesten een geheel tegenovergestelde levens- en wereldbeschouwing hebben en de daardoor niet te vermijden botsingen moesten nu worden uitgevochten door iemand, die als slagvaardig spreker vrijwel zijn wedergade niet vindt; die revolutionnair van aanleg en strijder uit neiging, zijn klappen uitdeelde zonder ontzag voor den tegenstander en weinig bekommerd hoe en waar hij raakte en bovenal, die door een ontstellende mate van impulsiviteit, vaak met het uitdeelen van die klappen begon, waar nadenken hem zeker tot andere taktiek bewogen zou hebben.

Dit moest tengevolge hebben, dat de zwakkere tegenstanders, hem weinig dankbaar waren voor de opgelopen slagen en naar eigen aard en aanleg hem dit meer of minder kwalijk namen en bleven nemen.

En tóch! Ondanks dit alles bezit hij ook een zoo groote persoonlijke charme, dat de meesten die bekoring even later weer ondergingen, er door gevangen werden en hem vergaven, wat zij vermoedelijk geen ander vergeven zouden hebben.

In dit opzicht hebben de jaren hem niet veranderd. Juist aan den vooravond van zijn jubileum, waar een driehonderdtal collega's hem wilden huldigen — voorwaar een aantal dat iets zeggen wil — zag hij kans, door een impulsief zich mengen in een conflict van zijn Maatschappij met een socialistisch ziekenfonds, een zoodanige verhouding te scheppen tus-

schen zichzelf en zijn collega's, dat het uiterst moeilijk werd deze huldiging te laten doorgaan.

En alweer was het — ondanks dit feit — mogelijk, dat tóch de groote Jaarbeurszaal vol was met verontwaardigde, maar gelukwenschende beroepsgenooten, die hem bij die gelegenheid een belangrijke gift aanboden voor zijn laboratorium!

Wellicht, dat achteraf bezien, dit wel de grootste hulde was, die men hem brengen kon, omdat zij bewees, dat men den mènsch niet wilde loslaten, wát men ook den collèga niet vergeven kon!

Het Tijdschrift heeft alle reden om den bekwamen, gewezen hoofdredacteur en den schrijver van zoovele belangwekkende en vaak brillante bijdragen dankbaar te wezen voor hetgeen hij in al die jaren voor den bloei en het aanzien van dit periodiek gedaan heeft.

Het biedt hem dan ook zijn hartelijke gelukwensen aan, in het vertrouwen dat het gelukken zal, ook deze laatste moeilijkheden op te lossen en hem te behouden voor een kring, waaraan hij nog zooveel zal kunnen geven en die bij meer dan één gelegenheid getoond heeft op den Wërker en op den Mènsch prijs te stellen!

CH. F. L. NORD.

B. R. BAKKER 1909—1934

Nu mij het voorrecht ten deel valt onzen Jubilaris, bij zijn vijf en twintigjarig feest, als prothetist schriftelijk te mogen huldigen, spijt het mij, dat hij bij deze schriftelijke pogingen niet tegenwoordig kan zijn. Ik zag gaarne zijn spottenden glimlach en hoorde nog liever de kwinkslagen, die zijn snel reageerende geest er tusschen zou werpen, al zou ook aan den anderen kant zijn warm kloppend hart de waarde voelen van datgeen, waar het nu tenslotte om gaat op dezen denkdag.

What things there are to write if one could only write them!

Het is reeds meer dan vijf en twintig jaar geleden, doch het lijkt slechts zoo'n korten tijd terug, dat *Bakker* een voordracht hield over: „Frank of Gysi?” Het was in den verkiezingstijd en nog klinkt het slot van zijn lezing mij in de ooren, toen hij met jeugdig vuur deze laatste woorden er uit slingerde: „Kiest Gysi.” Aan die periode terugdenkend zal hij zelf denkelijk als commentaar toevoegen: „il faut que la jeunesse passe”, maar hoeveel heb ik aan dat jeugdige geestdriftige uitleven op wetenschappelijk gebied te danken, wat is zijn enthousiasme voor mij voor groote beteekenis geweest. Hierbij betuig ik nogmaals mijn erkentelijkheid voor die voordracht. In dit verband schrijf ik neer de beide namen *Gysi* en *Bakker*. Gelukkig niet twee namen, waarvan men zeggen kan:

„Deux noms bien étonnés de se trouver ensemble” en hoeveel ben ik aan beiden verschuldigd. Toen het articulatieprobleem mijn belangstelling kreeg, wist ik tot wien mij te

wenden, om daarin verder te worden ingewijd. *Bakker* heeft mij den weg gewezen en op volledige wijze geholpen. Niet alleen dat hij mij literatuur aan de hand deed, maar ook een tiental dikke cahiers vol aantekeningen en overgeschreven artikelen betreffende dit vraagstuk gaf hij mee en ik mocht zijn moeizaam verkregen resultaten schriftelijk overnemen. Hoe gaarne hij steeds behulpzaam was is genoeg bekend en zijn „Practijk en principes”, geschreven om de jongeren voort te helpen, zal, meen ik, daarvan ook gedeeltelijk een uitvloeisel zijn.

Daar *Bakker* niet de man is om zich tevreden te stellen met de goede resultaten, enkel door de ervaring in de practijk verkregen, maar het hoe en waarom wil weten, rust hij niet alvorens tot klaarheid te zijn gekomen.

Aan dit zoeken naar den dieperen grond der verschijnselen hebben wij belangrijke uitspraken van hem te danken.

Zoo kwam hij langs theoretischen weg tot de conclusie, dat het mogelijk moet zijn voor een patiënt meerdere kunstgebitten te maken, die onderling in tandstand verschillen, maar niettemin alle goed kunnen functionneeren. Een waarheid, die door de practijk bevestigd werd.

Een tweede voorbeeld is het Christensensche phenomeen, dat tot in dezen tijd, zij het dan met gewijzigde en verbeterde methode, toepassing heeft gevonden tot bepaling van de helling van de condylusbaan. Deze methode is door *Bakker* onder de loupe genomen en veroordeeld, omdat hij langs mathematischen weg kon aantoonen, dat een fout van slechts 1° bij de snijtanden reeds een afwijking gaf van 10° in het gewricht.

Op heel wat grondiger en nauwkeuriger manier heeft hij zelf de bewegingen der onderkaak geregistreerd.

„Het is slechts een zaak van wat geduld en nauwkeurigheid” schreef hij over deze proeven; doch wie met aandacht leest hoe hij daarbij te werk ging en wat daartoe al niet noodig was, weet wat dat „slechts” omvat.

Zijn vindingrijkheid heeft ons ook opgevoerd tot hooger peil. Dat hij dikwijls onbegrepen blijft, ligt niet aan het feit,

dat hij origineel is, of een Fries, al heeft wijlen zijn naamgenoot gezegd: „Wy Friezen binnen oars as de oaren.” Neen niet omdat hij anders is dan de anderen, maar omdat de protheseleer toch altijd werk blijft van en vóór bepaalde personen is hij moeilijk te volgen. Want het door hem gewerkte is om in wijsgeerigen zin te spreken wel doórwerkt, maar uit den aard der zaak niet wèrkend, daar te weinigen van dit onderwerp studie maken. De practicus interesseert zich in den regel alleen voor theorieën, die hem liefst direct van nut kunnen wezen en vermoedelijk is dit mede de oorzaak, dat niet zoo velen hem gevolgd zijn bij zijn beschouwingen over de rotatie-assen der onderkaak. Men moet dan ook werkelijk stevig op zijn beenen staan, om niet te duizelen bij het zien van die regels-lange formules en niet draaiërig te worden bij al dat „gewentel, gerol en getol” der gewrichten.

Bakker verdedigt, om zijn eigen woorden te gebruiken, „het superieure bestaansrecht der theorie, ook al ligt niet de directe toepassing op de praktijk en het onmiddellijk nut voor de hand”. Wie hem volgen kan zal ongetwijfeld van de artikelen, die hij schreef over dat specifieke deel der protheseleer: het articulatie-probleem, veel leeren. Op de hem eigen klare wijze heeft hij b.v. in de chaos der beschouwingen over dit vraagstuk systeem gebracht en ons een overzicht en indeeling gegeven, waardoor zelfs de beginneling een duidelijk beeld voor oogen krijgt.

Hij leert ons dat een prothese, door technische vaardigheid alleen, niet tot een succes wordt, maar dat ook hier eerst de diagnose gesteld moet worden en het physiologisch-mechanisch deel eveneens zijn goed bestaansrecht heeft.

Nog verschillende andere onderwerpen op prothetisch gebied zijn door Bakker behandeld; ik herinner slechts aan de partieele prothese, het vraagstuk der klemmen, stressbreakers etc. Zijn laatste analyse der stentsmassa met medewerking van Mevrouw *Bakker-Land* ligt ons allen nog versch in het geheugen. Niet alleen kennen we daardoor de samenstelling, maar weten we ook wanneer en hoe het hardingsproces plaats

vindt en heeft het onderzoek dus dit groote praktische nut voor ons gehad, dat we nauwkeuriger afdrukken kunnen maken.

Blijkt hieruit reeds dat *Bakker* niet enkel theoreticus en onderzoeker is, maar er ook wel degelijk een goed practicus in hem schuilt, bij andere gelegenheden heeft hij daarvan meerdere malen het bewijs geleverd. Zijn verschillende demonstraties in den loop der jaren op onze vergaderingen gehouden, wanneer hij onze aandacht vestigde op praktische kleinigheden of waarbij hij met eigen ontworpen instrumenten aankwam, herinneren mij nog dagelijks daaraan.

Zoo heb ik dus uit *Bakker's* artikelen op prothetisch gebied hier en daar een greep gedaan, zonder ook maar eenige aanspraak te mogen maken op volledigheid. Integendeel, daar, waar ik nog de volheid heb gewild, voel ik maar al te zeer de ledigheid ten opzichte van zijn overdacht en gedegen werk. Doch:

Een yegelijck neme dat hi vermach ende can,
Ende beminne also vele als hem God gan.

Is dit oude rijmpje van onze Vaderen ook niet op hem van toepassing en ligt in de *betrekkelijkheid* van hetgeen wij vermogen en kunnen niet juist de oorsprong van de lichte ironie ten opzichte van onszelf en anderen, ironie, die hij in zoo'n ruime mate bezit en waar ik in den beginne op doelde?

Moge al de eerste regel van dit rijmpje, dat spreekt over de beperktheid van ons kunnen de keerzijde van de medaille zijn, de tweede regel diene dan tot randschrift in de voorzijde; want wat is grooter zegen dan dat het ons „gegund” en gegeven is onbeperkt te beminnen, zooals het *Bakker* door zijn gaven mogelijk werd gemaakt.

En nu hij tot volle rijpheid is gekomen, tot eene „volgroeidheid die tot alle ding bevedring is,” wensch ik hem toe, dat hij diè vlucht zal kunnen nemen, waarnaar zijn begeerte uitgaat.

L. M. WILLEMSE.

EEN ZIEKENFONDSCONFLICT

Het Ziekenfondswezen met de daarbij te regelen tandheeskundige hulp, heeft sinds jaar en dag de voortdurende zorg gehad van de Ned. Maatschappij tot bevordering der Tandheelkunde.

Waar de praktijken der Tandartsen aanzienlijk minder afhankelijk waren en zijn van hulp aan Ziekenfondsen, dan die der Artsen, konden deze zorgen zich gemakkelijker uitstrekken tot de ideëele belangen, die bij deze hulp betrokken zijn, omdat de levensbelangen van de leden er slechts zelden in ernstige mate mede gemoeid waren.

Ofschoon dit de laatste jaren door de uitbreiding van die hulp en de overgrootte toename der tandartsen aanzienlijk is veranderd, zijn de bemoeiingen onzer Maatschappij toch in de eerste plaats gericht gebleven op het verkrijgen van een stelsel, dat goede en goedkoope hulp voor de massa zou mogelijk maken.

Het N.P.P. Rapport, de voortdurende propaganda voor de conserveerende tandheelkunde, de moeizame en vaak succesvolle onderhandelingen met de fondsbesturen zijn daar evenzoo vele bewijzen van.

De omstandigheid dat onze bemoeiingen allerminst uitsluitend waren gericht op de financiële voordeelen der tandartsen werd erkend en gewaardeerd en het resultaat is dan ook geweest, dat de tandheeskundige behandeling bij de Ziekenfondsen in den loop der jaren aanzienlijk is verbeterd, welke verbetering gelukkigerwijze nog steeds aanhoudt.

Door een wijze politiek van „maken wat er van te maken valt” is het de Ziekenfondscommissie vrijwel steeds gelukt zonder strijd tot overeenstemming te komen, al werd dan ook in vele gevallen lang niet alles bereikt wat gewenscht werd en eigenlijk noodig werd geacht.

Ongelukkigerwijze is aan deze idylle een einde gekomen doordat men ons in Utrecht in den strijd heeft gedwongen, die het Socialistische Fonds „Ziekenzorg” daar voert met de Artsen.

Waar deze strijd van ernstigen, principieelen aard is, lijkt het gewenscht de feiten hier nauwkeurig vast te leggen en ten einde den lezers een beeld te geven van hetgeen in Utrecht geschiedt, willen wij ter inleiding laten volgen, een overzicht dat voorkomt in het Ned. Tijdschrift voor Geneeskunde van 20 Januari j.l. van de hand van den Afdelingssecretaris *Dr. E. H. B. van Lier*:

Afdeeling Utrecht en O. — In onze afdeeling is door het ziekenfonds Ziekenzorg strijd aangebonden met de Maatschappij en met de te Utrecht gevestigde artsen. Ziekenzorg is een op S.D.A.P.-beginselen gegrondvest ziekenfonds, dat heeft besloten voortaan een zelfbeheerend fonds te zijn met artsen-ambtenaren, dus zonder vrije artsenkeuze. Een overzicht van hetgeen is voorafgegaan, is in eene conferentie met de pers gegeven door den voorzitter onzer afdeeling, *prof. De Snoo*

Uit dat overzicht laat ik een en ander thans volgen: In Utrecht bestonden zes fondsen, die alle met de Maatschappij hetzelfde contract hadden. Dit was voor vijf jaar gesloten en liep 1 Januari 1934 af, met een ½ jaar opzeggingstermijn. Van den kant der artsen bestond er aanleiding eenige wijzigingen in de contractueele bepalingen te verlangen, waarom het contract met alle fondsen werd opgezegd, met de toevoeging, dat zij bereid waren een nieuw contract te sluiten. Ook de fondsbesturen gaven te kennen gaarne bereid te zijn op nader te bepalen voorwaarden een nieuw contract aan te gaan. Het duurde echter tot den zomer voorbij, tot October, voordat er aanstalten tot onderhandelingen getroffen werden, en toen bleek, dat er tusschen de partijen verschil van meening bestond over de wijze waarop de onderhandelingen zouden worden gevoerd. Dit betrof in het bijzonder „Ziekenzorg”, terwijl intusschen de vertegen-

woordigers der huisartsencommissie en specialistencommissie der Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, die de onderhandelingen van den kant der artsen leidden, met de andere fondsen tot een voorloopige afspraak kwamen.

Het lag in de bedoeling, na ook met „Z.Z.” voorbereidende besprekingen te hebben gevoerd, in een gezamenlijke bijeenkomst een definitieve regeling te treffen.

Intusschen werd het kort dag, en bleef er nauwelijks meer tijd voor rustige onderhandelingen over, waarom de vertegenwoordigers der artsen voorstelden het loopende contract tot 1 April 1934 te verlengen; alle fondsen waren daartoe bereid, behalve Ziekenzorg, dat intusschen reeds maatregelen had voorbereid om eventueel 1 Januari met eigen artsen en eigen apotheek te kunnen werken.

Feitelijke onderhandeling tusschen Ziekenzorg en de artsen hebben er dan ook niet plaats gehad, de vertegenwoordiger van Ziekenzorg heeft wel in de vergadering van het Hoofdbestuur der Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst, toen hij daar tevens andere zaken te bespreken had, over Utrecht gesproken, doch geweigerd een tijdelijke verlenging van het loopende contract. Ook pogingen van andere zijde om tot besprekingen te komen, hebben gefaald, ook die van onzen waarnemenden burgemeester, die deze aangelegenheid belangrijk genoeg geacht heeft om te trachten een breuk tusschen Ziekenzorg en de Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst te voorkomen.

Het is natuurlijk niet noodig uitvoerig te vertellen wat er in de laatste dagen voor de breuk is geschied — ik heb den stilligen indruk gekregen, en persoonlijk sta ik geheel buiten de quaestie, dat Ziekenzorg het gewoon vertikt heeft, zooals de voorzitter der Maatschappij het tegenover mij uitdrukte, om te onderhandelen, en wel omdat Ziekenzorg wenschte te worden een zoogenaamd *zelfbeheerend fonds*.

Alle andere argumenten zijn maar doekjes voor het bloeden en in het bijzonder ook de bewering, dat 3 cent contributieverhooging per week noodig zou zijn.

De honoraria der artsen eischten dringend wijziging, daar dat der specialisten te gering was ¹⁾. Er was bij de andere fondsen een regeling mogelijk waarbij iets hier in kon worden voorzien, zonder dat contributieverhooging noodig was. Het is best mogelijk, dat dit om welke reden ook bij Ziekenzorg niet kon, maar dan had dat besproken kunnen worden, want de artsen stonden op het standpunt,

¹⁾ Noot van den correspondent: Lager, dan van den bode.

dat welke wijzigingen ook zouden worden aangebracht, *die in geen geval met contributieverhoging mochten gepaard gaan*. Het gaat bij Z.Z. dan ook niet om de belangen der verzekerden, om de ziekenverzorging, maar om geheel andere motieven. Daarvoor worden op het oogenblik door enkele leiders van arbeidersorganisaties de belangen opgeofferd van hun verzekerden, in geval van ziekte. Daarvoor wordt een groot aantal artsen een deel van hun practijk en van hun inkomsten ontnomen, daarvoor doen de arbeidersorganisaties een beroep op de zwakken onder de artsen, — de financieel zwakken en de zwakken van karakter, — volkomen in strijd met de door hen zelf beleden begrippen van gemeenschapszin.

Ook onder de artsen is het begrip levendig geworden, dat zij gemeenschappelijke belangen hebben, en dat zij zich moeten aansluiten om die te verdedigen, en zij doen dat met des te meer overtuiging, omdat zij daardoor niet slechts zich zelf dienen, maar bovenal de gemeenschap, waarvoor een vrije, zelfstandige, moreel hoogstaande artsenstand, waarin de zieken onder alle omstandigheden volkomen kunnen vertrouwen, van de allergrootste waarde is. Een dergelijke artsenstand bezitten wij dank zij de uitnemende organisatie van het Fondswezen; geen dictatuur, artsen en verzekerden gelijke zeggenschap, vrije artsenkeuze, goedkoope administratie, zonder verplichte uitkeeringen aan derden, en zonder onkosten voor reclame of ledenwerving, — derhalve zoo laag mogelijke contributie. En die artsenstand wil zich handhaven met alle middelen, die oirbaar en niet met hun beroepsplicht in strijd zijn. Die plicht gebiedt hun te helpen waar hulp noodig is, zonder aanzien des persoons. En zij zullen dien plicht nakomen naar hun beste weten en vermogen. Doch de verzekerden van Ziekenzorg moeten begrijpen, dat het hun ernst is en dat zij die hulp tot het noodzakelijke zullen beperken en hen verder in handen laten van degenen, die door hun fonds zijn aangesteld om hen te behandelen. De leden der afdeeling Utrecht der Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst zijn dan ook overeen gekomen, geen leden van Ziekenzorg te behandelen dan in spoedgevallen en met de aan Ziekenzorg verbonden geneesheeren geen ander collegiaal contact te hebben, dan het belang der zieken strikt noodzakelijk is. Zij zijn tot dien maatregel niet dan na rijp beraad overgegaan, zij voelen slechts medelijden voor de collega's, die zij verstooten, maar de vloed komt opzetten, kleine steden als Assen, Vlaardingen, Oosterbeek, zijn voorafgegaan, en Haarlem zal weldra volgen — zij willen er alles op zetten dien vloed hier in

de eerste groote stad, die de Federatie aanvalt, te keeren, in het belang van een vrijen artsenstand en in het belang van de volksgezondheid in den meest uitgebreiden zin.

De afdeeling heeft thans het volgende besluit genomen: De leden van de afd. Utrecht der Nederlandsche Maatschappij tot bevordering der Geneeskunst verplichten zich, noch met artsen verbonden aan het ziekenfonds „Ziekenzorg” te Utrecht collegiaal verkeer te onderhouden, noch leden van dat ziekenfonds, als particulier patiënt te behandelen, tenzij en voor zoover hun ambtelijke plichten hen daartoe noodzaken. Zij zullen den verzekerden van „Ziekenzorg” slechts hulp verlenen in noodgevallen en geen ander contact hebben met de artsen van dat fonds, dan het belang van de patiënten uitdrukkelijk vereischt; van elk geval waarin zij met geneesheeren of verzekerden van genoemd fonds in contact zijn geweest, hebben zij, ter beoordeeling, onverwijld mededeeling te doen aan den Afdeelingsraad. Eventueele inkomsten uit zulk een contact ontstaan worden gestort in een bijzondere kas der Afdeeling.

Dit besluit treedt 1 Januari 1934 in werking.

Er is bijna volmaakte eensgezindheid onder huisartsen, specialisten en apothekers, ¹⁾ die er niet aan denken zich te verkoopen aan Ziekenzorg. Wel zijn er stemmen opgegaan, die liever hadden gezien, dat men de particuliere practijk ongemoeid had gelaten, omdat er artsen zijn — wier oordeel wij op prijs stellen — die *vrij* willen blijven iedereen te behandelen, die er om vraagt in het particuliere spreekuur. Er zijn er, die reeds bezwaar hebben, op het *particuliere* spreekuur te vragen naar een band met Ziekenzorg, met communisme of wat ook. Zij willen ook hun *vijand* in de spreekkamer slechts *als zieke* zien en *vrij* blijven een ieder te behandelen, die er om vraagt.

M.i. is het jammer, dat de woorden „ook als particulier patiënt” niet uit het maatschappelijk besluit zijn weggelaten. Het zou onzen tegenstand tegen Ziekenzorg niet veranderd en eenige oprechte artsen niet gebonden hebben.

Arnhem liet in hetzelfde geval met Oosterbeek, de *particuliere* practijk *vrij*.

Een enkele wil de ambtseed in het geding brengen: wij moeten „naar ons beste weten en naar *vermogen* helpen”. Dat is m.i. een dwaze uitlegging van de ambtseed. Op die manier mag men geen rustend geneesheer

¹⁾ De huisartsen en nog meer de apothekers hebben een gedeelte van hun honorarium afgestaan om de specialisten wat meer te geven.

zijn, want men mag *niemand* weigeren! En men mag ook niet meer zeggen: „U woont te ver, neemt u een anderen dokter”.

Hoe het zij, wij mogen ons verheugen in de goede verstandhouding met alle fondsen op één na.

Aan „Ziekenzorg” waren sinds verscheidene jaren twee tandartsen verbonden, op voorwaarden neergelegd in een Collectief Contract met onze Maatschappij en een persoonlijk Contract met de twee tandartsen.

Ondanks het conflict met de Artsen en Apothekers bleven de tandartsen buiten den strijd, aangezien er voor ons in dit stadium geen reden was tot ingrijpen.

Dit oogenblik kwam, eenige weken geleden, toen ons *uit de pers*, het bericht onder de oogen kwam, dat „Ziekenzorg” een besluit had genomen tot *opheffing van de Welstandsgrens!*

Ofschoon bovenbedoeld Contract geruimen tijd geleden door „Ziekenzorg” was opgezegd, waren de tandartsen op dezelfde wijze aan het werk gebleven, met de bedoeling, dat onder gewijzigde voorwaarden een nieuw Contract zou worden aangegaan.

De Maatschappij had verzocht de opzegging drie maanden uit te stellen, met de gedachte, dat dan het nieuwe Contract gereed zou zijn; de onderhandelingen zijn echter door allerlei omstandigheden die in dit verband niet ter zake doen, slepende gebleven.

Toen nu „Ziekenzorg” zonder meer de Welstandsgrens geheel liet vervallen, zonder Maatschappij of tandartsen hiervan ook maar *met een enkel woord*, mededeeling te doen, meenden wij te moeten aannemen, dat het fondsbestuur van meening was dat door de opzegging geen Contract meer bestond, een meening waarmede wij ons konden vereenigen.

Ook *dán* echter behoeft het geen betoog, dat men ons over dat voornemen had behooren in te lichten, opdat wij dienovereenkomstig onze houding konden bepalen, waar het Fondsbestuur geen oogenblik in twijfel kon verkeeren, dat

door het opheffen van de Welstandsgrens het Ziekenfonds *zijn karakter als zoodanig had verloren* en ophield een Ziekenfonds te zijn, in den zin waarin wij een Fonds als zoodanig erkennen!

Teneinde zeker te zijn dat de opheffing een *feit* was, werd telegrafisch (antwoord betaald) aan het Fondsbestuur verzocht om bevestiging van dit bericht.

Een antwoord bleef uit! Onder die omstandigheden werd de juistheid van het bericht aanvaard en sprak het vanzelf dat leden onzer Maatschappij aan het fonds niet langer konden en mochten medewerken en geheel in overeenstemming met de betrokken collega's, werd besloten het Bestuur te berichten, dat die medewerking onmiddellijk zou beëindigd worden, met eventueel desverlangd een paar dagen respijt om behandelde patienten, af te behandelen.

Door de niet te kwalificeeren wijze, waarop het Fondsbestuur gemeend had, elementaire begrippen van fatsoen tegenover onze Maatschappij en de bij haar werkende tandartsen met voeten te treden, was ons iedere andere wijze van doen afgesneden.

Tot onze niet geringe verbazing bevatte een bericht in „Het Volk” van 27 Jan. het volgende:

ZIEKENFONDSCONFLICT NOG MEER UITGEBREID

Handelden de tandartsen wel rechtmatig?

Motiveering gerectificeerd.

Utrecht, — Vrijdag.

Men schrijft ons van de zijde van „Ziekenzorg”:

De Nederlandsche Maatschappij tot Bevordering der Tandheelkunde heeft in een persbericht gemotiveerd haar verbod aan haar leden-tandartsen om verder werkzaam te zijn voor „Ziekenzorg” op grond van opheffing der welstandsgrens. De leden-tandartsen hebben dit verbod zoodanig opgevat, dat zij hun contract met „Ziekenzorg” op staanden voet hebben verbroken.

Deze motiveering behoeft rectificatie, omdat zij in strijd is met de feiten.

De Maatschappij beweert, dat de overeenkomst tusschen haar en „Ziekenzorg” reeds lang was opgezegd en dat in afwachting van een geheel nieuwe regeling de bestaande toestand werd gecontinueerd.

Deze stelling is onwaar. In September 1931 heeft „Ziekenzorg” aan de Maatschappij kenbaar gemaakt, dat het bestaande contract niet kon worden bestendigd, tenzij de Maatschappij met de andere ziekenfondsen van Utrecht tot een eensluidend contract kwam. Het voortbestaan van het contract tusschen „Ziekenzorg” en de Maatschappij was dus afhankelijk van de vervulling door de Maatschappij van de door „Ziekenzorg” gestelde conditie. Over de vervulling van die voorwaarde onderhandelen partijen nu nog en gedurende de onderhandelingen is op verzoek van de Maatschappij zelf de beëindiging van het contract opgeschort.

Overeenkomst bestaat nog.

De overeenkomst tusschen Maatschappij en „Ziekenzorg” bestaat derhalve nog, doch ware dit anders, dan nog zijn de privé-contracten tusschen „Ziekenzorg” en de voor haar practiseerende tandartsen nimmer opgezegd. Deze contracten zijn zelfs volledig toegepast tot den dag, waarop deze tandartsen zelf de verhouding hebben verbroken.

De Maatschappij beweert, dat de opheffing van de welstandsgrens recht geeft op onmiddellijke beëindiging van alle contracten. De contracten zeggen echter daaromtrent niets en de handelwijze der tandartsen jegens „Ziekenzorg” is in elk opzicht onrechtmatig. Wel zegt het contract tusschen de Maatschappij en „Ziekenzorg”, dat de Maatschappij zelf geen contracten zal aangaan of verlengen met ziekenfondsen te Utrecht, die de geldende welstandsgrens niet zouden handhaven. Opheffing der welstandsgrens zou dus een reden kunnen zijn om niet te verlengen, doch dan behooren in acht te worden genomen de termijnen, die daarvoor zijn gesteld, doch ook aan die contractbepaling hebben noch de Maatschappij noch de tandartsen zich gehouden.

De Maatschappij zegt in haar persbericht, dat spoedgevallen tot 31 Januari mochten blijven worden behandeld door de beide tandartsen, wanneer „Ziekenzorg” daarom uitdrukkelijk verzocht. Ook deze mededeeling is onjuist, daar de leden-tandartsen hun voortgezette hulp tot 31 Januari nota bene afhankelijk hebben gesteld van erkenning door „Ziekenzorg” van het recht der tandartsen om het contract op staanden voet te verbreken. Het spreekt natuurlijk vanzelf, dat „Ziekenzorg” er geen

moment aan heeft gedacht op dergelijke dictatoriale voorwaarden in te gaan.

De houding der Maatschappij en die der tandartsen levert zelfs wanprestatie op jegens „Ziekenzorg” in zeer ernstigen graad en zoowel de Maatschappij als de tandartsen zullen zich naar alle waarschijnlijkheid op de gevolgen daarvan hebben voor te bereiden.

Dit is de zaak volkomen op haar kop zetten!

Was Ziekenzorg van meening, dat het Contract nog steeds bestaat, dan is haar houding — zoo mogelijk — nòg onvergeeflijker en is er contractbreuk van de ergste soort, omdat zij, ondanks een poging tot het hanteeren van juristische handigheidjes, zeer wel weet, dat elk contract met de Welstandsgrens staat of valt!

Dat men — om te trachten zijn houding te redden — zijn toevlucht neemt tot een tegenaanval van dezen aard en probeert voor slachtoffer te spelen, is hoogstens een bewijs hoe afschuwelijk zwak men zich in werkelijkheid voelen moet en wat men zodoende denkt te bereiken is vrij onbegrijpelijk, want dáár vliegen vermoedelijk ook de lezers van „Het Volk” niet in!

Dat „Ziekenzorg” er in zal slagen twee tandartsen — niet Maatschappij-leden te vinden, mag waarschijnlijk worden gedacht, alhoewel ons het bericht heeft bereikt, dat een der twee reeds gevondenen, na volledig te zijn ingelicht weer voor de eer heeft bedankt, maar ook wanneer die hulp niet te vinden zal zijn, behoeven de leden van het fonds geen dupe te zijn, aangezien zij, buiten hun fonds, hulp in overvloed kunnen krijgen.

Dat dit voor „Ziekenzorg” moeiten, onaangenaamheden en kosten zal kunnen medebrengen, is iets wat zij alleen zichzelf te wijten heeft!

Ten slotte moge hier volgen, een gedeelte van een hoofdartikel uit het Utrechtsch Dagblad van 31 Jan. j.l. als blijk hoe buitenstaanders over een en ander oordeelen:

DE WELSTANDSGRENS.

Het conflict tusschen „Ziekenzorg” en de verschillende maatschappijen, waarin geneeskundigen, tandartsen en

apothekers vereenigd zijn, heeft gelukkig de openbaarheid bereikt. Gelukkig, want thans heeft de publieke opinie gelegenheid zich te bemoeien met de stelselmatige actie die er gevoerd wordt, om de positie van een der onontbeerlijkste leden onzer samenleving, den geneesheer, te ondermijnen. Wij hebben het reeds in een van onze vorige artikelen roen uitkomen, maar kunnen het niet genoeg herhalen: de concurrentie der ziekenfondsen en de toeleg van sommige ziekenfondsen, als „de Volharding” en „Ziekenzorg”, om de artsen te binden, zijn bezig ons volk van één zijner kostbaarste goederen te berooven: de vrije uitoefening der geneeskunst, een der pijlers, waarop de volksgezondheid rust.

Men moet er zich, bij de beoordeeling van deze aan gelegenheid, rekenschap van geven, dat het grootste gedeelte van de medische praktijk ziekenfondspraktijk aan het worden is, hetgeen begrijpelijk wordt, indien men weet, dat maar bijna 14 procent van de bevolking een hooger inkomen heeft dan f 3000. Wat beteekent dus, praktisch, het doen vervallen van de welstandsgrens? Het beteekent, dat men menschen onder de ziekenfondsen gaat brengen, die in staat zijn het hogere honorarium aan den medicus te betalen, de ziekenfondsen rijk gaat maken ten koste van den medicus en de medische hulp gaat onttrekken aan de algemeene maatschappelijke wet dat hogere inkomens hogere verplichtingen meebrengen, ten aanzien van de diensten, welke men van de gemeenschap ontvangt. Het ligt verre van ons, en het ligt verre van de medici, die vaak vrijwillig een deel van hun salaris hebben geofferd, om een rationeele en goedkoope behandeling van minvermogende patiënten tot stand te brengen, in dezen tijd tegen depreciatie der materiele waardeering van den medischen arbeid een strijd te zien voor de persoonlijke belangen der artsen. Maar de artsen hebben recht op toepassing van dezelfde waardeeringsnormen, die voor andere beroepen gelden, en zij hebben daar te meer recht op, omdat een welvarende artsenstand beteekent een verbetering van de medische apparatuur en van de medische ontwikkeling, dus een rechtstreeksch levensbelang vormt voor de volksgezondheid.

Er komt nog iets bij. Een arts moet onafhankelijk man blijven, omdat de geneesheer, die onderworpen is aan de verlangens en grillen van werkgevers, van leekenbesturen en eigenzinnige patiënten, in de verleiding wordt gebracht, om zijn strikte wetenschappelijke overtuiging geweld aan te doen. De medische stand geniet hier in Nederland een zoo torenhoog boven alle verdenking uitrijzende reputatie, dat het zoeven geschetst gevaar ten

onzent denkbeeldig is. Maar dat hij de vrijheid en onafhankelijkheid van den arts, als grondwet stelt bij de uitoefening der geneeskunde, dat is een waarborg voor zijn durende integriteit, een waarborg, waarvan het Algemeen Volksbelang eerbiediging eischt.

* * *

De onverbidelijke handhaving van de welstandsgrens is voor de handhaving eener onafhankelijke geneeskunde, de eerste voorwaarde, en dat thans de tandartsen het medisch front komen versterken en niet willen medewerken aan ziekenfondsen, waarin het beginsel dier welstandsgrens wordt verloochend, is een nieuw teeken van de vastheid der medische overtuiging omtrent deze punten. Het is allerdroevigst te zien, dat een ziekenfonds met het eenig oogmerk eigen ledental te versterken, dus uit zuiver commercieele overwegingen, een principieele voorwaarde der geneeskundige verzorging met voeten treedt. Alleen juridische spitsvondigheid kan betwijfelen, dat het beginsel van de welstandsgrens in het algemeen contract, dat tusschen „Ziekenzorg” en de „Maatschappij voor Tandheilkunde” is gesloten, en in de bijzondere contracten verwijzen, ontbreken zou. Het beginsel staat er met zooveel woorden in vermeld, eene uitlegging van het contract naar den geest heft ieder dubium op. — En de redeneering van „Ziekenzorg”, dat de overeenkomst met de Mij. v. T. opzegt terwijl de voorwaarde der opzegging niet in vervulling treedt en dan beweert, dat het contract nog bestaat, lijkt ons in hooge mate voor bestrijding vatbaar.

Deze — ons opgedrongen — strijd is, voorzoover noodig, weer een bewijs, hoezeer wij in Ziekenfonsaangelegenheden, met het oog op de belangen vooral van onze jongere leden, paraat zullen moeten blijven!

N.